

nøgle•hullet

26. ÅRGANG
NR. 1 · 2009

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Møllemosegård har længe været aktuel i de store sportsplads-projekter, og mens gården stadig er der, vil vi gerne vise dette luftfoto, fra omkring 1950. Billedet er et stort håndkoloreret sofastykke, der har hængt på Møllemosegård – lignende kunne findes i mange gårde på egnen. Det er taget fra syd og viser gårdens stråttækte længer midt i det åbne landskab. Yderst til venstre ligger Hulhøjsminde, og øverst ses Brødeskov og Børstingerød Mose, og der er et kig til Hammersholt og Lille Sverige – og faktisk også Frederiksborg Slot helt oppe i venstre hjørne.

PROGRAMMET

TORSDAG, den 26. FEBRUAR 2009 kl.19.30 på KIRKEHAVEGÅRD

Ordinær generalforsamling. Dagsorden iflg. vedtægterne.

Efter generalforsamlingen tager arkivleder BIRTHE SKOVHOLM os på en rundtur i kommunen set gennem Arkivets samling af GAMLE POSTKORT.

ONSDAG den 25. MARTS 2009 kl. 19.30 på KIRKEHAVEGÅRD

ERIK JENSEN, tidligere ansat ved Kort- og Matrikelstyrelsen, fortæller om GAMLE LANDKORT. Foredraget har form som en historisk gennemgang af udviklingen af kort fra ca. 1500 til starten af 1800-tallet med bl.a. Videnskabernes Selskabs kort og hærens kort.

DRABÆKMORDET

Nogle af vores ældre læsere husker måske at have læst om Drabækmordet i Inger og Ove Rasmussens bog 'Fortid i Blovstrød' fra 1973.

Heri genfortælles historien om det bloddryppende mord begået af Lars Rose på Kongevejen lige, hvor kirkestien fra Ludserød (nu Høvelte) løber ud i vejen. Fordi offeret blev gemt under kampestensbroen, hvor Drabækken løber under Kongevejen, omtales mordet i eftertiden som Drabækmordet.

Da vi ikke tidligere har omtalt Drabækmordet i Nøglehullet, syntes vi, at tiden er inde til fortælle den grumme historie.

Gårdejer Jens O. Andersen, Skovfrydgård i Blovstrød, nedskrev i 1970 beretningen om Drabækmordet og morderen Lars Rose, som han havde fået den fortalt af Hanne Petersen og sin mor. Vi bringer her beretningen:

LARS ROSE - DRABÆKMORDET

Jeg var ved mit giftermål kommet i familie med den gamle smed Petersen og hans kone Hanne, der havde smedjen ved Blovstrød Kro. Smedjen er nu nedrevet, og engang var vi budt op til dem, og da vi havde spist, satte de øvrige sig til at spille kort. Det brød jeg mig ikke om; derimod vidste jeg, at den gamle kone havde en visebog, og jeg spurgte hende, om jeg måtte låne den? Det måtte jeg, og hun gik hen i en skuffe og hentede den. Men så

Blovstrød Præstegård, hvor fortælleren var stuepige i 1870'erne. Foto fra før 1898.

siger hun til mig: "Du interesserer dig nok for gamle viser og sange?" og jeg svarede, at det gjorde jeg i høj grad. Så siger hun: "Kunne det ikke interessere dig at høre en beretning fra jeg var 18 år og tjente i Blovstrød Præstegård?" og jeg svarede: "Jo, det kan det, jeg vil meget gerne høre det."

Jeg sad i sofaen, og hun satte sig ved siden af mig, og jeg lagde visebogen til side, og nu fortalte hun mig denne mærkelige beretning:

"Det var i året 1870 (det rigtige årstal er 1875 se nedenfor) om vinteren. Jeg tjente som stuepige i Præstegården, hvor jeg var sammen med en jævnaldrende pige, som hed Grete. Hun var malkepige og 'al udendørs i Mark og Have og Køkken', og jeg var forlovet med min tilkomne mand, der tjente som smedesvend i Ludserød Smedje, thi det var en meget stor smedje dengang, og smedemesteren var meget dygtig. Jeg havde ikke været oppe at se til ham længe, for vejret havde været dårligt. Det havde været stærk frost, og der var faldet meget sne, men i denne aften var vejret slået om. Det var tøvejr, og det småregnede lidt, men det var meget koldt, thi det blæste lidt, og jeg beslut-

Blovstrød Kro med rejsestalden. Der senere blev krosal. Udateret postkort – men fra før Kongevejen i 1919 blev brolagt.

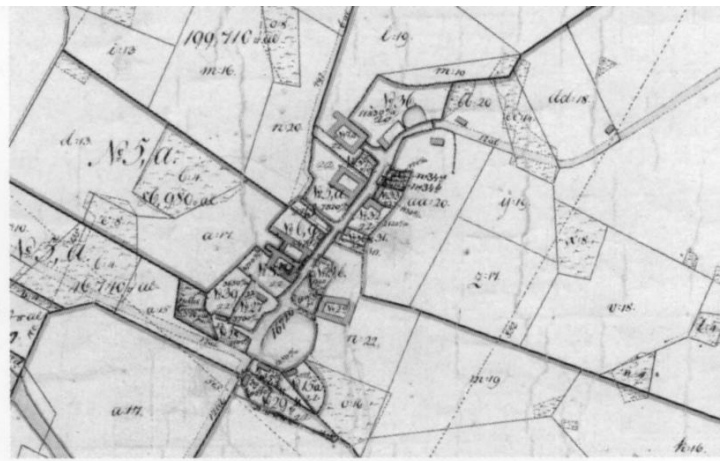
tede mig alligevel at gå op til ham, og jeg spurgte Grete, om hun ville gå med, og det ville hun gerne, for jeg turde ikke gå alene. Det var sådan, at præstefruen ikke kunne lide, at der kom mandfolk på pigekammeret, og derfor måtte jeg altid gå op til ham, og da vi havde endt vor gerning i Præstegården, gik vi til Ludserød. Vi blev meget godt modtaget særlig af min forlovede, men også af smedemesteren og hans kone, thi de var meget gæstfri folk, og tiden fløj af sted, så vi kunne ikke forstå, at det allerede var tid at gå hjem igen. Vi sagde farvel til smeden og hans kone, og min kæreste fulgte os på vej. Vi havde det sådan, at han fulgte os halvvejen, så regnede vi med, at når han gik tilbage, og vi gik til Blovstrød, så kom vi i seng på samme tid, og det gjorde vi også i denne aften.

Vi nærmede os Kongevejen, da vi hører et voldsomt spektakel. Der er nogen, som råber op, og der falder slag, og der bliver løbet et lille stykke. Så gentages det hele igen, og nu står der to mænd ved stiens udløb i Kongevejen, men vi må nok hellere gå tilbage og få at vide, hvor de to mænd kommer fra og hvem de er.

I Blovstrød kro dengang, var der en stor rejsestald med mange båse til hestene, og der var staldmester på kroen, og af ham kunne man købe havre og et bundt hø til hestene. Der blev sørget godt for dyrene, men der blev sørget lige så godt for gæsterne, thi man havde en specialitet på kroen i de tider, og det var en flæskeæggekage. Man havde nok nogen billigere, men der var én til 1 rigsdaler, og den var meget efterspurgt, og når

gæsterne havde spist og sad og hyggede sig, så forstod værten at lave en bolle punch, som smagte ganske fortræffelig, thi han kom Sankt Croix-rom i, men det var meget berusende og gæsterne hyggede sig. Dog ved ét bord sad der to mænd. Der var ingen hyggestemning, thi de havde siddet og diskuteret. Nu blev de mere højroastede og råbte op, og de nærmest siddende flyttede sig, og nu kommer værten, og han siger til dem, at enten må de tie stille, eller også må de gå. De forstyrrer hans gæster, og det vil han ikke finde sig i. Værten er en stor og meget kraftig mand, og han står lidt hos dem og taler om vejret og andet. Han vil prøve at lede deres tanker hen på noget andet, og da der bliver kaldt på ham, må han gå over til nogle andre borde, men der går kun kort tid, så er det galt igen.

De rejser sig og griber fat i tøjet på hinanden, og to glas falder på gulvet og går i stykker. Den ene er en kraftig mand, han er teglværksarbejder, hans navn er Lars Nielsen med tilnavnet Rose. Den anden er en ung karl fra Ludserød, han tjener på en af gårdene i Ludserød. Men nu kommer værten, og han er vred. Han griber Lars Rose i trøjekraven og fører ham hen imod døren, men Lars Rose er ikke til sinds at lade sig sådan smide ud, og ham griber fat i dørkarmen, og værten kan ikke få ham videre. Men værten kan sit håndværk til bunds. Han slipper sit tag i nakken på ham, drejer hans hoved en lille smule, og nu får han et frygteligt slag i ansigtet, og Lars Rose synker i knæ, og hans hænder falder fra dørkar-

Ludserød, også stavet Luserød, men udtalt Lusserød, var en meget større landsby i 1800-årene. På Matrikelkortudsnittet (1857-1877) ses fem gårde. Landsbyen ændrede i 1922 navn til Høvelte.

men, og nu tager værten ham i frakkekraven og et knæ på hans ryg, og nu er han let at smide ud. Den unge karl kommer for at betale for det de har fået samt de to glas, som er gået itu. De står i døren og ser ikke, at Lars Rose kommer igen, og han leverer et meget kraftigt spark med sin jernbeslåede træskostøvle. Det er dog vistnok tiltænkt værten, men han rammer den unge karl, og karlen giver et brøl af smerte. Nu griber Lars Rose fat i karlen, og de hvirvler ud på vejen. Der falder slag fra begge sider. Lars Rose er meget stærkere end karlen, men han er sen, og karlen er meget hurtigere. Han får pareret de fleste slag af og tilføjet Lars Rose flere slag i ansigtet, og Lars Rose formelig brøler af raseri. Der kommer nogle af gæsterne ud. De vil se, hvorledes det vil spænde af, men nu forsvinder de ned ad vejen, thi karlen vil løbe fra Lars Rose, men han bliver opløbet hver gang, thi han er halt efter det kraftige spark. Gæsterne skutter sig og går ind, og værten lukker døren. Sådan en lille episode, har han haft mange af, thi det er ikke godtfolk, at der kommer ind fra vejen. Og det er altså

disse to mænd, der er kommet ned ad bakken og står, hvor Kirkestien støder til Kongevejen, og nu ser pigerne, at Lars Rose har en madtejne og en 2 potters ølflaske foran på brystet. Disse er forbundet med en snor over skulderen, og nu ser de, at Lars Rose får løst snoren af flaskehalsen, og madtejnens falder fra ryggen ned på vejen, og Lars Rose fatter med begge hænder om ølflasken og knuser den på hovedet af karlen, som synker om uden en lyd med blodet strømmende ud af et frygteligt sår oven i hovedet, thi det er en meget svær flaske. Og nu ser pigerne, at Lars Rose begynder at sparke ham i ansigtet, og det kan pigerne ikke tåle at se på. De skriger og løber frem, og Lars Rose bliver helt konfus, men i næste øjeblik griber han efter pigerne, men de er smuttede forbi, og han løber efter dem op ad bakken, men da han har tunge træskostøvler på, og pigerne har let fodtøj, løber de fra ham. Hanne sagde til mig, at hun kunne ikke løbe mere, thi hjertet sad helt oppe i halsen, og hun vender sig om, og hun ser nu, at Lars Rose har opgivet at fange dem. Han står et stykke nedenfor bakken, og pigerne går til Præstegården og går i seng. Men Lars Rose går tilbage til karlen. Han er stadig bevidstløs, og Lars Rose er klar over, at der kan han ikke ligge. Han tager ham i benene og trækker ham op over snevolden, ned over grøften og ned i Præstens Eng. Der lægger han ham lidt, thi han ved ikke, hvor han skal gøre af ham, men så kommer han i tanke om Drabæk Åen, hvor den løber under Kongevejen og stenkisten, og han

trækker ham derhen og putter ham ind under Kongevejen i stenkisten, og så går han hjem. Hans kone ligger i barselsseng efter en meget svær fødsel, og han ser, at hun sover, og for ikke at "vågne" hende, tager han en kappe over sig og sætter sig i en stol ved kakkelovnen. Han vil prøve at sove lidt, men det er ham umuligt, han er alt får oprevet til det, og da han har siddet et stykke tid, går han ned for at se, hvorledes karlen har det. Da han får ham frem, ser han, at karlen har frygtelige sår oven i hovedet, og han skønner, at han ikke kan leve, og nu fatter han en anden plan, han vil i den kommende nat bære ham langt ud i mosen og begrave ham på en jordvold, hvor der er skåret tørv, og han bestemmer sig til at aflive karlen, og han tager sin lommekniv og begynder at skære i karlens hals. Men nu vågner karlen og beder for sit liv, men Lars Rose er ubønhørlig. Han skærer halsen over på karlen og skubber ham noget længere ind under stenkisten, og så vil han gå hjem, men da han kommer ud, ser han, at dér, hvor han har trukket med karlen, er blodsporet blevet meget tydeligt. På grund af regnen er pletterne blevet meget større, og han sparker sne på fra begge sider for at skjule det, og da han kommer op på vejen, ser han, at blodpølen også har udvidet sig og han bærer sne fra begge sider og kaster på det for at skjule det, og det lykkes for ham. Så går han hjem og affører sig sit blodige tøj samt træskostøvlerne og ifører sig andet tøj, men han står med tøjet og ved ikke, hvor han skal gøre af det, men Lars

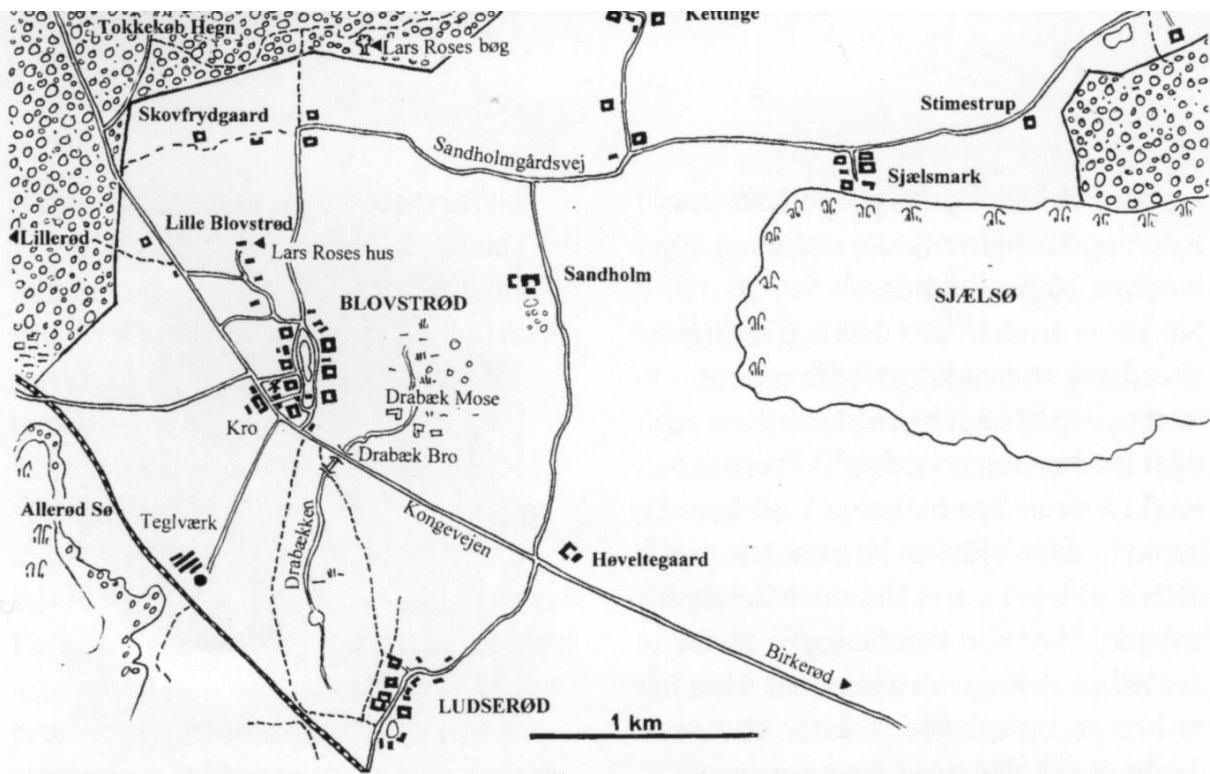
Huset på Sjælsø Allé 2 var nok ikke ændret meget siden Lars Rose og hans kone boede der. Før var der vel stråtag, og adressen var på Lille Bløvstrødvej. Nedrevet i 1989 trods protester. 1983

Rose har en gris, og dengang brugte man en svinetønde til at komme skåret i og så tilsætte vand, så skulle det være lettere for grisen at fordøje. Denne tønde, den var tom, og nu får han den tanke, at han kan komme tøjet og støvlerne i bunden af tønden, komme skåret ovenpå og tilsætte vand, så var det godt gemt, og det gør han, og så går han til sit arbejde på Bløvstrød Teglværk. Men da han kommer derhen siger kammeraterne til ham: "Hvordan er det dog, du ser ud?" og han svarede dem: "Ja, jeg var i færd med at tage en brændestak ind, og så bar jeg mig klodset ad, og den faldt ned over mig. Derfor ser jeg sådan ud." Og han passede sit arbejde, som om intet var hændt. Men i tiden mens Lars Rose sad

hjemme ved kakkelovnen, brugte man dengang at køre til København med hør og halm og havre, thi der var mange heste i byen dengang, og i denne nat var det en ung forkarl fra en af gårdene, der skulle køre. Han havde et par unge heste for (vognen), og da han når dertil, hvor blodet ligger på vejen, vil hestene ikke over, og han prøver til højre og venstre, men han må stå af vognen, og trække hestene ved hovederne, og ved at køre op i snevolden vil den ene hest gå over, men den anden vil ikke. Men lige med et springer den over, og karlen er lige ved at blive kørt over af sine egne heste, men han får dog hold på dem. Han ser på det røde på vejen, men da han er sent på den, kører han til byen og får udrettet sine ærinder, og han skal

have et stort læs hestegødning med tilbage, og da han kommer hen til stedet, hvor hestene ikke ville over, standser han og binder hestene og går frem for at se, hvad det var. Han ser nu, at der er lagt sne på det, og han ser sig om. Da ser han, at nede i Præstens Eng er slæbt med noget, og han går ned i engen og følger sporet hen til stenkisten og kigger ind, og stor er hans forfærdelse, da han ser karlen ligge derinde. Han kan se, at han er død, og han kender ham godt. Han har været sammen med ham flere gange. Nu skynder han sig hjem til gården. Gårdmanden står i porten og venter på ham. Han ved nogenlunde, at det er tid, at han skal komme, men han kan se, at karlen ser underlig ud, og han kører alt for stærkt, og han kører ikke ud til møddingen, som han skal, men kører lige op til porten og springer af og fortæller gårdmanden, hvad han har set nede i engen. Andenkarlen kommer til. Så siger gårdmanden til andenkarlen: "Du kan tage hans køretøj og læsse gødningen af. Jeg vil ned i engen og se, om det er rigtigt", og lidt efter kører de ud af gården og ned i engen, og karlen viser gårdmanden, hvor det er, og gårdmanden bliver forfærdet, og de kører hjem igen. Så siger gårdmanden til karlen: "Læg sadel på den hest, du mener, er bedst, og kom hen til trappen. Jeg vil skrive et brev til sognefogeden, som du må ride ned med. Men han må åbne brevet straks. Du kan sige, at det er et mord, der er begået her i byen." Sognefogeden hedder Peter Andersen, Stimestrupgård, og karlen træffer ham

hjemme. Da sognefogeden har læst brevet, siger han til karlen: "Kan du ikke ride til politiet på Hørsholm med det samme? - for hvis jeg skal derned, skal jeg køre, jeg kan ikke ride", og han får et brev fra sognefogeden, som han skal give politiet, og han overgiver politiet brevet. Da politiet har læst brevet, siger de til ham, om han ikke vil ride hen til den vognmand, som skal køre for dem og sige, at han skal spænde karossen for så hurtigt som muligt, og det gør han. Og nu rider han ganske langsomt ud af byen. Han vender sig stadig om, for at se, om den kommer. Karossen er en vogn som en lille flyttevogn med sæder langs siderne og med to små bitte vinduer i samt en dør i bagenden med meget solide hængsler og lukketøj, så enhver som kommer herind, må blive herinde til han bliver lukket ud. Nu ser han den komme, og da den når ham, rider han bagefter. De holder ved sognefogedens gård og tager ham med, og så kører de til gården i Blovstrød, hvorfra buddet er udgået, og de tager gårdmanden med. Gårdmanden siger til kusken, hvor han skal holde, og de kører til engen, og politiet tager karlens lig frem og lægger det på sneen, og politiet skal have at vide, hvem karlen er, og hvor han tjener. Det oplyser gårdmanden, og så giver politiet ordre til, at karlens lig skal lægges i kiste og henstilles i kapellet, men de må ikke skrue låget til, for der er to ligsynsmænd, der skal syne liget og udfylde de nødvendige attester, og det sker alt sammen. Der har samlet sig mange mennesker og iblandt dem er

Lokaliteterne, der optræder i fortællingen om Drabækmordet 1875, vidner om lange gåture.

værten fra kroen, og nu spørger politiet, om der er nogen, der har kendskab til dette? Og nu træder værten frem og oplyser, at den unge karl var hos ham i kroen i aftes, og han var sammen med en mand ved navn Lars Rose, og de var meget uvenner, og han måtte vise dem ud af kroen. ”Hvor er Lars Rose da?” Ja, han er sikkert på sit arbejde på Blovstrød Teglværk, og politiet kører derud og træffer også Lars Rose, men han nægter alt. Men politiet ser på hans ansigt. De kan se, at han har været i slagsmål, og de vil have husundersøgelse hos ham, og politiet tager ham med sig ud til huset, som han bor i. Det er det hus, som Peter Hansen bebor i Lille Blovstrød. Politiet undersøger alt, men finder ikke noget. Lars Roses nærmeste nabo, som bebor huset overfor er skomager. Han er også kommet derhen. Han og Lars Rose er uvenner lige fra den tid de så hinanden, og skomageren er overbevist om, at det

er Lars Rose, der har begået den frygtelige handling. Nu kommer politiet ud ved grisehuset, og den ene betjent går ind i huset, og så siger han, at den strøelse, som sidder over grisen, den skal også ud. En brændestak, som står opad huset, bliver væltet, men der findes ikke noget. Nu står skomageren og ser ned i svinetønden. Han kan se, at det bobler, og der kommer noget rødt med op, og nu vælter skomageren tønden, og ud kommer det blodige tøj samt støvlerne. Da vender Lars Rose sig mod skomageren og siger: ”Det skulle du nødtigt have gjort. Du skal blive den næste.” Og han giver et spring frem, som han vil overfalde skomageren, men politiet griber ham og tager hans hænder bag på ryggen og belægger dem med håndjern. Nu får han lov at sige farvel til sin kone, og politiet tager ham med og indsætter ham i arresten i Hørsholm, og nu går retssagen sin gang. Hanne og Grete må møde to gange i ret-

ten som vidner, og omsider tilstår Lars Rose, og kort efter falder dommen. Den lyder på 16 års tugthus.

Nu går vi frem til året 1882. (Det rigtige år er 1888 se nedenfor). Min moder sammen med andre kvinder er beskæftiget med at binde sæd på Frederiksens mark. Mor er lige blevet gift. Hendes mand hedder Vilhelm Kristiansen, og de bor til leje i Carls Minde. Mor tager arbejde, hvor hun kan få noget, for hendes mand er begyndt at skranke. Han har brystsyge, og han blev kun 32 år. Kvinderne går på den mark, der grænser til stien fra Kongevejen og ind i skoven. De fortæller historier, og arbejdet går let fra hånden. Da ser de en mand komme ud fra skoven og følge stien. De kigger på ham, thi de kan se, at det ikke er nogen af byens mænd, for de kender dem alle. Han kommer nærmere, og pludselig er der en af kvinderne, der siger: "Men det er jo Lars Rose!" og nu holder de op med at binde og stirrer på ham. Da han er udfordret, går han fra stien ind til dem. Han hilser på dem og spørger dem om, hvorledes det står til i byen? Men de svarer ham kun med enstavelser. Så siger han til dem, at han er en fri mand. Han er blevet benådet med 12 år, og da han kan mærke, at de ikke bryder sig om at tale med ham, går han tilbage til stien og fortsætter til sit hjem. Men nu er der en mand, som er bange, og det er skomageren. Han hænger (noget) for vinduerne både dag og nat og er så bange for at møde ham. Lars Rose skal nu have noget arbejde, for fattighjælpen til hans kone en holdt op, og han hører på teglværkerne, men

Lars Roses Bøg i Tokkekøb Hegn. Siden Poul Eikers tegning fra 1972 er træet gået ud og fældet.

de har antaget det faste mandskab, som de skal have for vinteren, og der er ikke noget. Så hører han på gårdene, men de har folk nok. Så er der skoven tilbage, og skovfogeden hedder Ortved. Han giver ham arbejde i skoven, men da Lars Rose er teglværksarbejder, kan han ikke ordne sit værktøj, og han tjener meget lidt. Vilhelm (min mors mand) har lige haft en sygdomsperiode og begyndte at arbejde igen næsten på samme tid. Vilhelm er skovarbejder, og han ordner værktøjet næsten til fuldkommenhed. Han er meget svag, og han tjener meget lidt. Så kommer skovfogeden en dag og siger til Vilhelm: "Du skulle slå dig sammen med Lars Rose, for han er stærk, men han kan ikke ordne sit værktøj. Det kan du jo til fuldkommenhed, og så vil I tjene godt." Skovfogeden siger det samme til Lars Rose, og en dag kommer Lars Rose op til Vilhelm i skoven og spørger, om de skal slå sig

sammen? ”Vi kan jo prøve, hvordan vi trækker på saven”, og Lars Rose trækker næsten saven alene. Vilhelm kan forstå, at han er en god arbejdskammerat, og de slår sig sammen, og de tjener godt. Nu er vi hen ad efteråret. Vinterstormene har så småt begyndt at sætte ind. Bogen på bøgetræerne er moden, og de er nu et firemandssjak, thi de har rystet bog ned i flere dage. De er nu ved det sidste træ. Det går for sig på den måde, at man har en ret stor presenning med stopper i. Igennem stropperne stikker man bambusstænger, og nu har to mand fat i hver sin ende og spiler presenningen ud. De andre to sidder højt oppe i bøgetræet og skal ryste grenene således, at bogen falder i presenningen og ikke i bladene. Dem på jorden har spilet presenningen ud, og Vilhelm og Lars sidder højt oppe i træet og skal til at ryste. Da siger Lars: ”Men sikken jeg bliver”, og Vilhelm kan se, at han er ligbleg. Så siger han: ”Sikken en susen, der kommer!” Vilhelm svarer: ”Der er jo blikstille.” ”Åh, jeg kan ikke holde fast mere”, og han falder fra gren til gren og ligger til sidst på jorden med blodet strømmende fra munden. Kammeraterne prøver at rejse ham op, men det kan ikke lade sig gøre. Så må Vilhelm løbe op på Lindehøjgård og låne et enspænderkøretøj. Det var dengang en gammel bindingsværksejendom, og manden hed Anders Andersen. De må nu tage Lars Rose i presenningen, thi han kan ikke tåle, at de rører ved ham, og Vilhelm kører hjem med ham, og da doktoren kommer, konstaterer han at ryggen er brækket på tre forskel-

lige steder, og der er indre kvæstelser i brystet, og han kan kun leve i nogle få timer, og han dør, og folk siger, at den verdslige dommer dømte for mildt. Nu er dommen fuldbyrdet. Andre sagde, at det var karlens ånd, der havde slået ham ned. Træet er fredet, og det står når man går ved Idrætspladsen ind i skoven, første sti til højre, og hvor stien ophører, der står træet med hans navn skåret ind i barken. Thi det er skovfoged Ortved, der med sin ridsekniv har skåret disse meget store tal og bogstaver i træet. Der findes en vise om denne begivenhed. Min moder kunne den ikke, og som følge deraf kan jeg den heller ikke, kun den første linje. Den begynder således: ”Hist i kroen ene sad to vandringsmænd...”

Når Lars Rose om søndag formiddag kom op til Vilhelm, og de ordnede deres værktøj i fællesskab, da prøvede min moder at fange hans blik, men det var en umulighed. Enten så han ned i jorden eller også ud til siden. Det talte folk meget om.”

Efterskrift:

Der må være tale om en erindringsforskydning hos Hanne, for det rigtige år for Drabækmordet er 1875 ifølge Ove Rasmussen: Fortid i Blovstrød s. 64.

Stenkiste: kampestensbro

Carls Minde: hus på Blovstrød Allé 25
Teglværkerne: Allerød teglværk på Soretmosevej, hvor XL-Byg ligger i dag og Blovstrød Teglværk, hvor Blovstrød Banen har endestation.

□

SKILLINGSVISEN OM DRABÆKMORDET

I Jens O. Andersens beretning om Drabækmordet nævner han, at der findes en skillingsvisen om udåden. Han kender ikke selv visen, fordi hans mor ikke kendte den. Per-Olof Johansson genopdagede visen i en montre på Folkemuseet i Hillerød i 1984. Den går på melodien 'Natens dæmrende Tåge', og starter med 'Mulmet lå over Jorden, - Truende Skyer drev...' Man kan finde hele teksten i Drømmen om Allerød (1991) s. 37 og på www.LAFAK.dk

HARALD SØBYE I 100-ÅRET

Af Per-Olof Johansson

Blomstrød Sogn markerede søndag den 23. november 2008, at det var 100 år siden Harald Søbye blev født.

Han var Blomstrød-Lillerød Sognes præst fra 1948 til afskeden i unåde 1964. En dramatisk historie vi fortalte om i sidste nummer af Nøglehullet. "Søbye-søndagen" samlede et stort publikum. Erik Boch fra Hellig Kors Kirke i København prædikede ved høj-messen i kirken og gav en levende og personlig skildring af personen Harald Søbye og sine møder med ham. Efter gudstjenesten omdannedes kirken til foredragssal og retshistoriker, cand.

theol. Kristine Garde gennemgik Søbye-sagen i retshistorisk lys. Kristine Garde havde gennemgået de tilgængelige retsdokumenter og konkluderede, at systemet, som reglerne var på daværende tidspunkt, ikke havde kunnet undlade afsked. Efter hendes forklaring var afskeden ikke begrundet i en læremæssig tvist, men i decorum, dvs på grund af Søbyes opførsel. Hun lod forstå, at hun ønskede at arbejde videre med sagen. Så var der frokost i Sognegården, hvorefter forsamlingen igen blev forlagt til kirken, hvor professor, dr.theol. Mogens Müller talte om Søbyes Jesu-liv-forståelse set i forhold til den konventionelle opfattelse. (Der arbejdes i øjeblikket på, at samtlige foredrag i et eller andet omfang kan blive offentligt tilgængelige.)

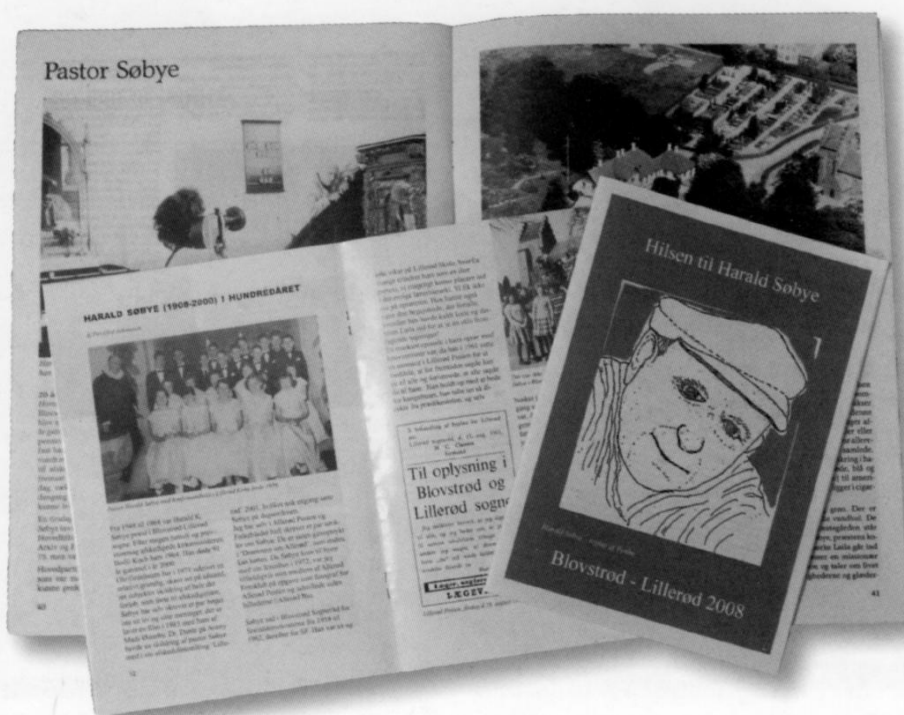

Retshistoriker, cand.theol. Kristine Garde fortæller om retssagen i Blovstrød Kirke.

Derefter var der kaffe i Sognegården, og her bidrog flere af de fremmødte med erindringer om Søbye. Jeg prøver lige at gengive denne: Som ny præst på stedet var Obdrup også feltpræst, så der var i og for sig ikke noget usædvanligt i, at han blev inviteret til en sammenkomst på Høvelte Kaserne.

Men det viste sig, at anledningen var, at kong Frederik havde ønsket hans tilstedeværelse. Så da Obdrup nåede frem til at trykke kongen i hånden, spurgte majestæten, om Obdrup vidste, hvordan Harald Søborg havde det? Obdrup måtte lige korrigere kongen med hensyn til navnet og forklarede så, at Søbye, så vidt han vidste, boede i Helsingør og klarede sig. ”Nåh, det er godt”, sagde kongen, ”det var sgu så synd, at han blev fyret, fordi han ikke ville bede for mig.” Og netop dette ville heller ikke kunne blive fyringsgrund i dag, havde Kristine Garde forklaret os.

Som en gave fra afdøde Ove Sørensen kunne der, til de fremmødte uddeles et lille skrift med Nøglehullets artikler om Søbye suppleret med tekster af Sven-Erik Borch Nielsen.

STOFTRYKKERIET I LILLERØD 1955-1990

Af Aase Jangaard

Den 1. september 1951 begyndte der et hold på Kunsthåndværkerskolens stoftrykslinie i København, bestående af to personer. Det var før, det blev moderne at gå dér, og de to var Preben og Aase. Af praktiske grunde kom vi jo til at arbejde meget sammen i de tre år, vi gik der, og det viste sig at være så gavnligt og udviklende, at samarbejdet blev til både ægteskab og et fælles værksted

på hjørnet af Gl. Lyngvej og Frederiksborgvej i Lillerød.

Selvom det gamle stråtækte bondehus af vores arkitektven blev bedømt til at være saneringsmodent, købte vi det alligevel for den svimlende sum af kr. 33.000, og vi gik så i gang med at gøre det nogenlunde beboeligt i den ene ende og egnet til værksted i den anden. Der var 'das' i udhuset, og natmanden kom og tømte spanden én gang om ugen.

I december 1954 flyttede vi ind, og ca. ½ år senere var der et lille værksted, vi kunne begynde at eksperimentere i med trykning af vores første fælles

Aase og Preben Jangaard samarbejder i værkstedet 1968. Silketryk-rakelen trækkes fra begge sider.

Gl. Lyngbyvej 3 – der af nogle stadig kaldes 'Jangaards Hus' – kendes bl.a. på stoftryk-længen mod vejen og den håndlavede vejrhane. I dag er der bræddegavl. 1986.

produkt - en juleserviet med engle rundt i kanten. Heldigvis blev der også råd til et indendørs toilet.

Som tiden gik, blev der udviklet flere forskellige jule- og helårsting, og heldigvis havde Preben i starten godt arbejde på et stort trykkeri ved Lyngbyvejen som farvesætter, tegner og meget mere. Det var et godt økonomisk supplement i vores startfase.

Efter et par år kunne vi to gange om året rejse rundt i landet og sælge til kunst- og gaveforretninger i alle større byer. Vi havde nu ca. 25 dessins og kunne begynde at leve udelukkende af trykkeriet, såfremt vi lavede alting selv, så det gjorde vi.

En overgang havde vi sideløbende et flagtrykkeri, hvor bl.a. agterfelterne til D.S.B.s og Postvæsnets dannebrogssflag til skibe og stationer blev trykt på et seks meter langt bord i det gamle bondehus i Lillerød. Desuden blev der trykt flag til rederier og benzinstationer, og de blev alle syet på Weilbachs flagfabrik i København.

I 1958 blev seks meter bord til trykning for lidt, og det blev nødvendigt med en tilbygning i begge ender af det gamle hus. Der blev nu plads til 12 meter bord ud mod vejen og et ekstra værelse ud i haven. Ja, forretningen voksede, og det gjorde familien sandelig også. Mange nye ting blev designet især indenfor boligtekstiler såsom duge, dækkeservietter, puder, løbere, tevarmere, remser og vægophæng – alt i flere farver og størrelser. Syning og montering var nu lagt ud som hjemmearbejde hos flere damer og en enkelt mand.

En omfattende eksport var kommet i stand igennem "Den Permanente", en sammenslutning af censurerede kunsthåndværkere og møbelsnedkere (som desværre måtte lukke for mange år siden).

Den Permanente bragte vore ting til både USA og Japan plus mange europæiske byer, som vi desværre kun nåede at besøge få af; vi havde alt for travlt med at fremstille alle tingene.

Det store trykkebord var også i brug ved de velbesøgte julestuer.

Da firmaet P. Brøste også fik vores stoftryk til eksport, blev salget hos de danske kunst- og gavebutikker til en mindre del af virksomheden.

Den årlige julestue den første weekend i december var meget vigtig for os, fordi vi her kunne møde de lokale købere af vores ting, snakke med og høre på deres kommentarer og ønsker til nye design. Dertil var der så hyggen i stuerne med julegløgg og æbleskiver. Kun vores seks børn syntes, at det var lidt rigeligt med alle de mennesker, og de fleste af dem har den dag i dag et meget køligt forhold til gløgg og æbleskiver.

I begyndelsen af 1960'erne blev pladsforholdene til et problem. F.eks. måtte kunderne sidde på vores senge, når de skulle se på de nye varer, vi havde lavet, og som de evt. ville købe. De fleste syntes, at det var meget eksotisk – især amerikanerne. Selv syntes vi, at det var både upraktisk og lidt pinligt.

Endnu en udvidelse på Gl. Lyngvej var ikke en mulighed, så tiden var inde til at se sig om efter et grundstykke, hvor noget større kunne bygges op. Efter et tip fra genboen fandt vi en stor trekantet grund på Hammersholtvej, som jernbanen til Hillerød i "tidernes morgen" havde skåret af Borupgårds jorder. Her fik vi, efter at have udfyldt en stor mængde papirer til diverse myndigheder, lov til at bygge en tre-længet bolig- og værkstedsejendom. Vi havde mange ønsker og forestillinger om, hvad den skulle rumme og hvordan.

En arkitekts-farbror, Svend Høgsbro, var ansat på Kay Fiskers tegnestue, og de fik fornøjelsen af at omsætte vores tanker og idéer til det helt ideelle byggeri for familien og værkstedet. I maj 1964 blev grunden gravet, og i maj 1965 flyttede vi ind.

Ja, ideelt blev det. En dejlig tumleplads for mange familieaktiviteter; og

Det nye store hus blev rammen om et særdeles aktivt familieforetagende, hvor de seks børn fra skolealderen måtte deltage i flere af processerne. Der blev puttet pinde i løbegange, pakket i plastposer og senere en egentlig montering. En fornuftig vej til lommepengene.

med al den jord omkring blev der også mulighed for lidt hobbylandbrug. 400 æbletræer blev plantet, en stor køkkenhave anlagt og rum lavet til et veksellende dyrehold. En kort opremsning følger: en hest, en jerseyko, som fik kalv, tre-fire grise, som blev hjemmeslagt af slagter Frantz og Jensen, kanner, kalkuner, ænder, gæs, perlehøns, duer og flere forskellige hønsracer. For ikke at tale om børnenes kæledyr indendørs: fisk, fugle, marsvin, hvide mus, piskesnoge, leguaner og store hunde!

For at holde alt dette kørende, måtte der arbejdes meget i trykkeriet – også i week-enderne. Vi havde stadigvæk ingen medhjælp, undtagen i huset, hvor uforlignelige Gerda sørgede for, at det hele ikke groede til. Men ellers var alt selvgjort fra den første skitse til den færdige vare. Dertil kom så kontorarbejde, pakning, forsendelse og momsregnskab.

Nu lidt om selve processen fra idé til færdigt produkt. Idéerne kom heldigvis vrimlende nærmest af sig selv. Ofte blev den første tegning nedfældet på bagsiden af en brugt kuvert, derefter blev den forstørret og strammet op. Tegningen blev så farvelagt, og for hver farve blev der malet et negativ på en klar folie. På trærammer blev der udspændt nylongaze, som blev gjort lysfølsomt med en fotoemulsion, så negativerne kunne fotograferes over. Så fulgte lakering og tætning, så trykfarven ikke kom ud på uønskede steder. Farven, som var i pulverform og kom fra Schweiz, blev nøje afvejet efter faste opskrifter, opløst i kogende vand, tilsat diverse kemikalier og rørt med et fortykningsmiddel, lidt i retning af tapetklister. Som indledning til trykningen blev der lagt et tyndt lag lim (arabisk gummi) på bordpladen, så stoffet blev liggende fast, selvom det blev vådt af farverne. Stoffet blev

vævet på et dansk bomuldsvæveri i Aalborg, specielt forhandlet til trykning og helt uden appretur. Temperaturen i værkstedet skulle være 25° C, og ventilatorer blæste over bordet for en hurtig tørring, så farverne ikke "sivede" ind i hinanden. Endelig fjernede en affugter vanddampen.

Når der på et par dage var trykt 70-80 meter, blev det bundet sammen, og et nyt stykke blev påbegyndt. Ved ca. 500 meter med flere forskellige mønstre, var der nok til at starte efterbehandlingen, som foregik i en anden længe. Et system med fire kar med forskellige væsker, valser og en motor, som trak stoffet igennem, sluttede i en kæmpestor vaskemaskine, hvor stoffet blev kogt i sæbevand og efterskyllt, så al overskudsfarve og limstof kom helt

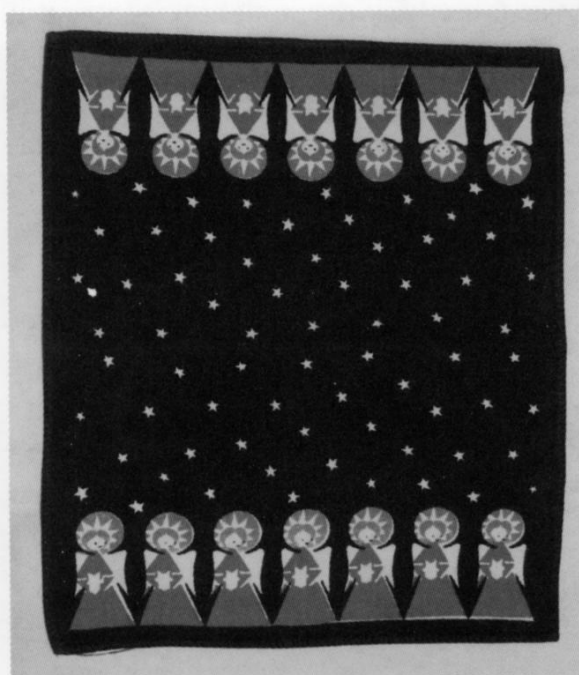
ud. Efter en centrifugering var det klar til at blive kørt til Glostrup, hvor det blev spændt op og maskinstrøget. Så var der lige nogle dages arbejde med at klippe ud, så det kunne bringes til de gode damer, som sømmede og kantede duge, servietter og vægophæng.

Nu var det klar til at blive sendt ud i verden, og det blev det allermeste. Noget havnede dog her i Allerød.

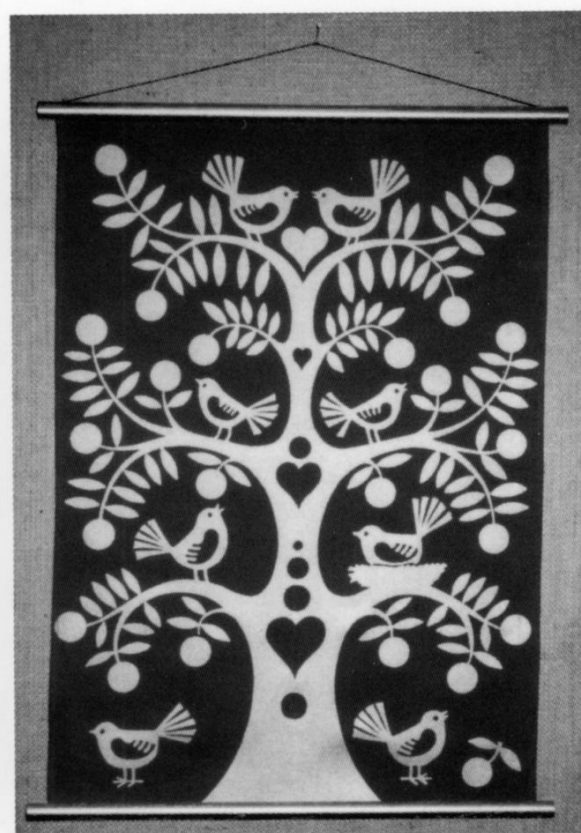
En del af tingene holder sikkert endnu, især juletingene, som jo ikke er i daglig brug. Jeg har da også den glæde hvert år i december, at møde jævnaldrende Allerødder, som fortæller mig, at de stadig kan tage Jangaards stoftryk frem til at julepynte med.

Det sidste bord à 12 meter stof blev trykt i november 1990.

□

Juleengle på pynteserviet og fugletræ.

Lokalbanken i Allerød fejrede sit 90 års jubilæum den 26.11.2008.

Fra begyndelsen hed banken Hillerød Landbobank, men i 1977 skiftede den navn til Lokalbanken. Siden 1918 har banken haft fire forskellige adresser, hvoraf de tre er ved krydset Frederiksborgvej og M.D. Madsensvej/Kollerødvej med en kort afstikker til Pr. Valdemars Allé.

På Arkivet har vi en kopi af bankens første bankbestyrer Ejnar Thorums erindringer, som han skrev i 1980, og heri giver han en udmærket beskrivelse af bankens første år.

EINAR THORUMS ERINDRINGER:

”Forinden jeg begynder noget af mine erindringer fra min Lillerød-tid, vil jeg gerne henlede læserens opmærksom(hed) på, at det er over 60 år siden, at jeg som 16årig begyndte min tid i Hillerød Landbobank, og at det er vel ca. 59 år siden, at jeg påbegyndte mit bekendtskab med bankens første afdeling – Lillerød afdelingen – så noget i erindringen kan jo have ”forskubbet” sig, men herefter går jeg så i gang.

Da Hillerød Landbobank var blevet stiftet og påbegyndte sit virke i efteråret 1917, havde man blandt bankens repræsentantskabs medlemmer én, man kunne vel kalde ham ejendoms- handler, ved navnet Melchior Christensen, der var bosiddende i Lillerød, og

*Lillerød Dampbageris bygning 1917.
Her startede Hillerød Landbobanks filial.*

denne mand fik påvirket bestyrelsen og bankens direktør Valdemar Stigaard en interesse for, at man åbnede en ”afdeling” her i Lillerød, og denne blev så startet året 1918 med Melchior Christensen, som den lokale bisidder + én af de unge ansatte fra hovedsædet, og lokalet man begyndte med, var hos én dengang bagermester L.P. Andersens stue på M.D. Madsensvej no. 20 – der hvor nu ”Konkurrenten” og Lillerød Dampbageri bl.a. har til huse – for øvrigt beliggende lige skråt overfor, hvor Lokalbanken i dag er beliggende. Lejemålet hos bageren blev imidlertid af kort varighed, idet bageren blev ked af at have bank, når han skulle sove til middag, og man flyttede derfor ”banklokalet” over i Pr. Valdemars Allé no. 9, hvor nu Løngaas Byggemarked har til huse. Melchior Christensen, må det vel have været, havde der fundet et lokale, som man mente kunne anvendes – det var et forlokale med tilhørende meget lille baglokale, der i min tid

fortrinsvis blev anvendt af Melchior Christensen til dennes private afslutninger af en ejendomshandel, men som vel af læseren her allerede forstået, var det under meget, meget beskedne former, man havde etableret sig – der var således ikke ellys i lokalet – vi havde i årets mørkeste måned december et stearinlys i en flaske som eneste lysgiver, og varmen skulle forventes fra en kakkelovn, der næsten hver dag nægtede at fungere, og her begyndte jeg min ”karriere” i Lillerød ca. året 1921; (se herom min kassebog, som jeg har afleveret som et minde til Lokalbankens direktør i dag).

Jeg startede dagens gerning i Lillerød med at tage dagligt – også lørdage – med et godstog fra Hillerød kl. 12.50 og dette tog var en time om at nå Lille-

rød, idet man hver dag skulle holde og rangere i Hammersholt ved teglværket, og med denne ”luksusliner” kunne jeg kun komme med, når jeg havde fået togførerens tilladelse, og denne skulle indhentes hver dag.

Bankens kontortid var dagligt fra kl. 14-16, og 16.10 returnerede jeg til Hillerød med det ordinære persontog for at møde igen i hovedsædet til eftermiddagskontortid fra kl. 17-18.

Kontordagens omsætning var jo mikroskopiske set med øjne i dag – se herom min kassebog, men konkurrencen blandt andre pengeinstitutter var jo i årene dengang ikke som tilfældet er i dag, idet der kun var et kontorsted fra den dengang eksisterende Birkerød bank – dette kontorsted var beliggende overfor.

Forretningshuset på Frederiksborgvej 20 (nu Kvicklys p-hus) med købmand til højre og bank til venstre. Senere kendt fra grønthandler-, fiskeforretning, cykler m.v. Nedrevet 1978.

Grunden til den nye Landbobank-bygning på hjørnet af Kollerødvej og Frederiksborgvej håndgraves i 1935. Bagved ses den tidligere bankbygning.

Banklokalet på Pr. Valdemars Allé no. 9 havde man i nogle år, men en dag havde Melchior Christensen besluttet sig til for egen regning at bygge en ejendom på Frederiksborgvej, der hvor nu Brugsens parkeringsplads er. Ejendommen blev med 2 butikslokaler og med privat beboelse til Melchior Christensen på 1ste sal, og her lejede banken sig ind i det ene butikslokale, hvor der både var facade, ellys og centralvarme. Indtil året 1936 havde vi til huse her med stadig den samme kontortid, som vi var startet med i 1921, men året 1936 flyttede vi over til, hvor banken i dag er beliggende. Bankens direktør Stigaard havde for en pris, jeg tror det var 10.000 kr. erhvervet grunden, og en dengang arkitekt Madsen fra Hillerød stod for opførelsen af ejendommen, og beliggenheden her bragte ligesom gang i en følelig vækst i kundekredsen.

1/10 1940 blev jeg beordret af bankens direktør Stigaard til at tage fast bopæl i Lillerød og fik som bolig den lejlighed, jeg har i dag. (På 1. sal ovenpå bankens lokaler.)

Som årene siden da er gået, er bankens vækst her på pladsen fulgt med i hele byens og egnens eksplosive udvikling, og vi står nu med den modernisering af lokaler, der har fundet sted og hele det tekniske apparatur samt et godt personale klar til at deltage i erobringen af nye kunder.”

Einar Thorum □

MERE TØRV

Siden vores omtale af tørvegravning og tørveproduktion i sidste nummer af Nøglehullet, har vi på Arkivet modtaget en 'anskuelsestavle' med emnet tørv.

Mange kan huske anskuelsestavlerne fra deres skoletid – de store papplader med farvelagte stik eller tegninger om forskellige emner, som læreren medbragte til timen og hængte op foran tavlen.

Herefter kunne klassen diskutere og fortælle ud fra billedet.

Anskuelsestavlen viser, hvordan man laver skæretørv. Manden på billedet

har udskåret en "bænk" og er nu i gang med at udstikke tørvene med et tørvejern. Kvinden til venstre er "tørvetriller" og kører de våde tørv til tørrepladsen på engen. Efter en uges tid skal tørvene vendes, og når de har tørret endnu nogle dage, bliver de sat i stak eller i "røjler". Ordet "røjle" genfinder vi i Røgle Bakke og områdenavnet Røgle (syd for Kollerød), der har givet navn til Røglevej på Lyng Overdrev.

BS □

Skovrider Georg Hauberg mellem de første kæmpe-bjørnekloer på skovriderboligen "Tokkekøb"s jord.

BJØRNEKLO

Fra tid til anden hører man i radio og dagspresse om nye invasive arter f.eks. Iberisk skovsnegl (dræbersnegl), kastanieminermøl, bisamrotte, dræbergople, og havemyre, som man forsøger at udrydde og hindre i videre udbredelse i vores natur.

En invasiv art af ældre dato er kæmpebjørneklo. Planten, der stammer fra Kaukasus, blev indført som prydblade til haver i det meste af Europa i 1800-tallet og kom til Danmark i 1870, dog uden at blive spredt særlig meget. I 1950'erne var den imponerende plante, der kan blive 2-4 meter høj, endnu ret sjælden i almindelige haver, men i de næste årtier blev det moderne at tørre de store skærme og hæng dem op på væggen som dekoration. Når disse skærme efterhånden blev tilpas støvede og kedelige at se på, endte de ofte på lossepladsen eller blev smidt

i naturen, og på den måde spredtes frøene voldsomt og ude af kontrol. Et af de første steder i vores område, hvor der blev sået kæmpe-bjørneklo, var ved skovriderboligen Tokkekøb, Kongevejen 80 i Blovstrød, der i dag rummer Tokkekøbskolen.

Skovriderboligen blev bygget i 1904 som afløser for Dæmpegård, og skovrider Georg Hauberg indførte først i 1900-tallet frø af kæmpe-bjørneklo og såede dem i haven.

Hauberg var for øvrigt så glad for skovriderboligen og den tilhørende Rosmosen, at han søgte om tilladelse til at blive begravet på én af de tre øer i mosen. Øerne havde han opkaldt efter De vestindiske Øer, Sankt Croix, Sankt Thomas og Sankt Jan, og han blev efter sin død i 1932 begravet på Sankt Thomas.

BS □

Indgangsportalen til Haubergs gravsted i Rosmosen.

LILLERØD OPPEFRA

Arkivet har siden sidst modtaget et forstørret luftfoto af en del af Lillerød fra 1958 – næsten en hel kvadratmeter stort.

I øverste højre hjørne ses jernbanen. Nederst til højre Ravnsholt. Man genkender Frederiksborgvej med kirken og gårdene øverst til venstre, og i midten til venstre ses Prøvesten endnu med sine marker. Der er endnu

ikke udbygget syd for Kollerødvej, hvor Gl. Skolegårds jorder ligger åbne. Det mørke, ubebyggede område i billedets midte er ejendommen "Lille Gravensten" og vejen "Æblehaven", der venter på at blive udstykket fra Wolthersvej 2 og 6.

Den store fotostat dækker et lidt nordligere udsnit og kan studeres i Arkivets hall/forgang.

Den gamle Kollerødvej og rådhusbyggepladsen, september 1973.

DET FØRSTE RÅDHUS

Allerød Kommunes første rådhus er som sikkert bekendt på vej væk, og selvom der ikke er tale om at miste endnu et historisk miljø, vil vi gerne tage afsked med det, der forsvinder i bybilledet.

I tiden efter kommunalreformen i 1970 måtte den sammenlagte Allerød Kommune klare sin administration i de forhåndenværende, decentrale bygninger i de tidligere landkommuner. I Lillerød brugtes Kirkehavegaard, i Bløvsrød det gamle kommunekontor i den tidligere skovriderbolig på Kongevejen og i Lynge lokalerne i 'De gamles Hus' og biblioteket.

Men planen var naturligt nok at samle forvaltningerne under samme tag, og man valgte en overkommelig slags 'rådhus-typehus', der kunne formes og udvides efter behov. Samme koncept var kendt fra Helsingør.

Placeringen på Kollerød Mark – væk fra næsten alting dengang – blev naturligvis diskuteret og kunne tolkes som et kompromis: hverken her eller dér, i rimelig afstand fra stationen, men i hvert fald ikke i Lillerød, der nødvendigvis skulle blive for dominerende i fusionen.

Man havde overtaget den smukke stråttækte gård Engholm, der efter nedrivningen blev betænkt med navngivning af både plejehjem, ny stor skole og senere endog et sogn – og så byggegrund til et rådhus fra 1973.

Vejen fra stationen derud var Kollerødvej, som flyttedes 100 m mod nord, dvs. på nordsiden af rådhuset.

Rådhusbyggeriet blev præget af dårlige materialer og startede som – noget makværk, der efter tagreparationer og udskiftning af facademurværk fik vedvarende klimaproblemer, der som bekendt voksede til skimmelsvampkatastrofen.

OHP □

LURENDREJERIER

Af Per-Olof Johansson

I efteråret fik jeg en interessant henvendelse fra England. Vedkommende havde læst på en af mine hjemmesider om lurerne og ville derfor spørge, om jeg var interesseret i at erhverve et par lurer?

Først efter nogle skrivelser frem og tilbage stod sagen klar: Det firma, han var ansat i, havde i mange år haft forbindelse med et dansk mejeriforetagende, som ved en eller anden lejlighed havde foræret dem et sæt lurer. Da man nu handlede med andre ting, havde lurerne ikke mere samme interesse, og han var blevet sat til at finde en mulig køber. Så vidt jeg kunne forstå, kunne det, der således kom ind, bidrage til en firmafest.

Godt nok er LAFAK i særdeleshed interesseret i originale varer, men et par lurkopier kunne jo være morsomme at have, hvis de så hæderlige ud, og hvis prisen var overkommelig. Vi kom så vidt i forhandlingerne, at det lykkedes at få tilsendt fotografier af lurerne. Det fremgik heraf, at det var pænt store eksemplarer, og bortset fra at de ville kræve en lille korrektion, var de nok værd at eje. Ved nærmere studium af billederne viste det sig nemlig, at lurpladerne var sat omvendt på! Det kom aldrig til et egentligt prisforlangende, da der åbenbart meldte sig en anden Liebhaber.

Her var der ikke tvivl om, at der var tale om kopier af lurer. Dem findes der

Lurkopiernes pryplader er vendt bagud!

en del af, og for det ubevæbnede øje kan det jo være svært i en hast at se forskel.

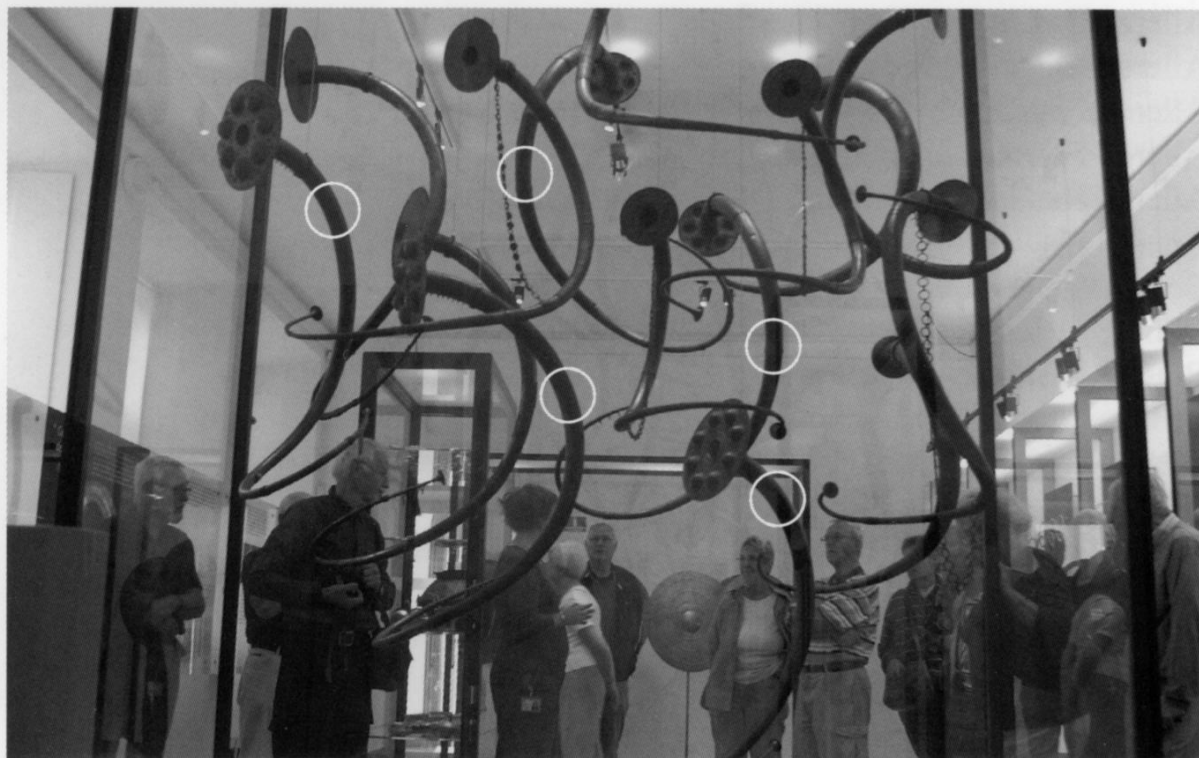
Ved et besøg på Huseby Gods i Småland for en del år siden havde jeg bemærket et par lurer i den skumle forhal. Jeg havde ingen blitz med, så fotografiet blev elendigt og der var ikke oplyst noget om lurerne i kataloget. Det er en kendt historiker og oldtidsinteresseret George Stephens, som har ejet godset og skabt samlingen, vist nok af mere eller mindre tvivlsom lødighed. Stedet er genopstået som museums-”bruk” og absolut et besøg værd. Forleden afklaredes så historien om de to lurer på trappeafsatsen. I biblioteksmanden Julius Clausens erindringer ’Mennesker på min vej’ fra 1941 fortæller han om ’originalernes original på Universitet’ – ’den gamle engelske professor George Stephens’.

For trods sit gods i Sverige, underviste han i engelsk på Københavns Universitet. Han var ikke en kritisk samler og en kobbersmed havde fabrikeret et par lur efter modellen i Nationalmuseet, 'besmurt dem med snavs og spanskgrønt for at give "patina" og solgt dem til Stephens for 700 kr. under

foregivende af at have fremdraget dem fra en mose. Smeden kom ganske vist i hullet for denne bedrift, men Stephens var altså ikke blevet klogere.'

Om de kender denne historie i Huseby, ved jeg ikke, men nu er vi lurintereserede fra Allerød advaret!

□

BRUDEVÆLTELURERNE – IGEN

Nationalmuseets nyopstilling af Danmarks Oldtid var ventet med spænding, da Arkivets medarbejdere og bestyrelse i september satte sig for at tjekke verdens fineste samling af lur, hvori "vores" Brudevæltefund jo spiller en vis rolle. Kunne den arkitekt-tegnede ophængning leve op til vores forventninger? Resultatet ses her: et misk-mask af krumme bronzerør, der

ikke giver gæsten en chance for at opleve essensen af oldtidens mesterværker, nemlig at hver enkelt lur er unik men samtidig en del af et symmetrisk **lur-par**. Hvor de enkelte lurpar er fundet, forbliver også som en hemmelighed, og udstillingens anmelder (Steffen Heiberg) skrev skuffet i Politiken: "Dette må kunne gøres bedre!..." Som læserservice har vi markeret Brudevæltelurerne. Se dem selv – eller kig igen i vores bog om fundet!

OHP □

Returneres ved varig adresseændring

LFAKs firmamedlemmer: 2009

Allerød Autoophug	Lillerød Brugsforening - KVICKLY
Allerød Bog og Idé	Allerød
Allerød Elektrikeren	Lillerød Rotary
Allerød Foto 2	Lokalbanken Lillerød
Allerød Fysioterapi og Træning	Lynge Erhvervsforening
Allerød Handelsforening	Lyngehus
Allerød Planteskole	Marianne Møllebro ejendomsmægler
Bedre Bad Allerød-VVS Aps.	Nejstgaard & Vetlov statsaut. rev.
Bilhuset Allerød Aps.	A/S Carl Nielsen & Søn
BoRent Hjemmeservice Aps.	Nordea Allerød afd.
Brillehuset Allerød v/ Lene Krogh	Nybolig Lillelund
DPA Microphones A/S	PC-assistance
AOC Engholm	Axel Rasmussen & Søn A/S
Huset Hauberg	Rosmosegårds Beboerforening
Karin Hermansen Guld -Sølv -Ure	Schouboefonden
Krukkerne Blomster og Vin	Skjold Burne Vinhandel
Laser Tech. Services A/S	K. Thomsen El-installation A/S

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegård, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 17 08 91. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm.

Henvendelse kan også ske til:

Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26 (kun aften)

Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse: LFAK@LFAK.dk – Hjemmeside: www.lafak.dk

”Nøglehullet” er arkivets og foreningens medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm og Ole Høegh Post. Tryk: Enevoldsen Kommunikation Aps.

Oplag: 500 ekspl. ISSN 0905-4146

Februar 2009

Alle kortudsnit har Copyright Kort- og Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København NV.

Fotos med kendt fotograf: Allerød Posten s. 21 n – Grethe Buhl s. 14, 17 – Folkemuseet s. 12 – Geodætisk Institut s. 24 – Preben Jangaard s. 16,18 - Sylvest Jensen s. 1 – Per-Olof Johansson s. 13, 16, 18, 27 – Ole Høegh Post s. 15, 25 – Knud Loft Rasmussen s. 7 – Neil Walker s. 26

